

Hans Putman sj

DE WARE VREUGDE

*Het religieuze leven als
een weg van vreugde*

uitgeverij
Betsaida
's-Hertogenbosch

Emmanuel
Nijmegen

Inhoud

Inleiding	7
1. Vreugde en religieuze toewijding, de kostbare parel	15
<i>Inleiding</i>	15
<i>De geloften, een weg van ontmenselijking?</i>	18
<i>De geloften als bron van ontplooiing</i>	22
<i>Besluit</i>	29
2. De armoede, een kostbare schat	35
<i>Inleiding</i>	35
<i>Jezus' armoede</i>	37
<i>De armoede van de godgewijde</i>	41
<i>Besluit</i>	47
3. De gehoorzaamheid, een vreugdevolle vrijheid	51
<i>Inleiding</i>	51
<i>Het leven van Jezus, een mysterie van gehoorzaamheid</i>	54
<i>De bekoring onafhankelijk te zijn</i>	56
<i>Gehoorzaamheid en onderscheiding</i>	57
<i>De gehoorzaamheid als een strijd</i>	71
<i>Besluit</i>	74

4. De zuiverheid: de kunst van het beminnen	
in navolging van de Goede Herder	77
<i>Inleiding</i>	77
<i>Zuiverheid en affectiviteit</i>	84
<i>De liefde van de Goede Herder</i>	94
<i>Besluit</i>	105
5. Vaar nu naar het diepe	109
<i>De 'tweede roeping' en het 'steeds meer' (magis)</i>	110
<i>'Vaar naar het diepe'</i>	116
6. Samen met Maria, van het lijden naar de	
ware vreugde	131
Besluit	139

Inleiding

Je moet wel stoutmoedig zijn om over zo'n onderwerp te gaan schrijven. Steeds minder mensen worden aangetrokken door de idealen van het religieuze leven. Vooral in Europa beleven we een tijd van grote crisis. Er is het fenomeen van de vergrijzing in het godgewijde leven, dat de vreugde verstikt van een normaal gelukkig mens.

Na het Tweede Vaticaans Concilie zag men het begin van de leegloop van kloosters. Om roepingen aan te trekken, heeft men gemeend het religieuze leven te moeten aanpassen, niet door louter het habijt, maar door de hele levensstijl te veranderen. Ongelukkig genoeg hebben deze 'aanpassingen' aan de noden van de tijd nauwelijks het leegbloeden kunnen stoppen; en ze hebben het godgewijde leven niet aantrekkelijker gemaakt. Integendeel, alleen bepaalde congregaties, die juist geen offers hebben willen brengen aan de tijdsgeest, hebben een zekere aantrekkingskracht behouden. Ik denk aan enkele contemplatieve congregaties die, in hun trouw aan de traditie, blijven beantwoorden aan de noden van sommige jongeren. En vergeten

we niet de aantrekkingskracht van verschillende nieuwe gemeenschappen van evangelisch leven. En dan is er die opmerkelijke armoede die men vindt bij de 'Missionaries of Charity', gesticht door de heilige moeder Teresa van Calcutta, die jongeren, op zoek naar het Absolute, aanspreekt.

Want de volmaakte vreugde kan alleen de vrucht zijn van een leven dat gegeven wordt zonder voorbehoud of compromissen gegeven werd.

Het is precies in het uur van zijn lijden dat Jezus spreekt over de vreugde. Niet over de vreugde van één moment, die bij de minste tegenslag kan verdwijnen, maar over een volmaakte vreugde die niemand ons kan ontnemen. 'Dit zeg Ik u, opdat mijn vreugde in u moge zijn en uw vreugde volkomen moge worden.' (Joh 15,11; 17,13)

Men zou enige scepsis kunnen voelen tegenover een dergelijke verklaring. Is deze belofte van Jezus niet een soort verdovingsmiddel om zich niet te verliezen in de harde realiteit van een wereld die spot met een leven dat als te idealistisch wordt beschouwd?

Toch is Jezus niet blind voor de prijs die men moet betalen om die vreugde te kunnen ervaren. Ze is de vrucht van pijnlijke barensweeten (vgl. Joh 16,20-24) en de te betalen prijs is de zelfverloochening.

Kunnen *zelfontplooiing* en *zelfverloochening*

samengaan? Ik zou zelfs zeggen: Hoe kan de zelfverloochening de voorwaarde zijn voor een zelfontplooiing die nooit ophoudt?

Alleen de graankorrel die in de aarde valt en sterft, brengt veel vrucht voort (vgl. Joh 12,24). *Alleen* hij die bereid is zijn leven te verliezen, zal het vinden (vgl. Mat 16,25). *Alleen* wie dient kan regeren (vgl. Luc 22,26) en slechts hij die bereid is de beker te drinken, zal zetelen op de troon (vgl. Mat 20,22-23).

Als de toewijding in het religieuze leven geen weg van vreugde is, hoe zouden we dan verkondigers van de Blijde Boodschap kunnen zijn en getuigen van de verrijzenis?

Op mijn 75^e en na een heel leven in landen met veel sociale, politieke en religieuze spanningen, ben ik een wonderlijk gelukkig man. Terwijl ik dit schrijf, voel ik zelfs een zekere schaamte dat ik zo gelukkig ben in een wereld met zoveel vormen van lijden (*Bad feeling about happy feeling*). En ik voel me gedwongen me af te vragen: Is deze vreugde niet het resultaat van een betreurenswaardig, zelfs onvergeeflijk gebrek aan bewustzijn? Het resultaat van een vlucht uit de realiteit of van een verharding van het hart? Bestaat niet het gevaar in een irreële wereld te gaan leven om te proberen te ontsnappen aan problemen die ons te boven gaan?

Echte vreugde is alleen te vinden in de liefde.

Kan het godgewijde leven misschien de vreugde betekenen van een altijddurende liefde? De vrucht van een verrukking, die zich elke dag hernieuwt? Men zal me zeggen: Dat is niet erg realistisch, en zelfs niet te realiseren, om elke dag verliefd te worden en dat tot aan het einde van zijn leven.

Men zou me kunnen vragen: Denk je dat het schrijven over de vreugde van het godgewijde leven een ander zal kunnen helpen om uit zijn apathie te komen en een antwoord te vinden op zijn twijfels? Dat is niet mijn bedoeling. Het schrijven over de bron van mijn vreugde is voor mij een werk van erkentelijkheid, veel meer dan een poging om anderen te overtuigen. Het is een beetje zoals de balsem die Maria over de voeten van Jezus uitgoot; een verspilling van liefde – moeilijk te verantwoorden, nu de armen altijd onder ons zijn en de wereld in brand staat.

Mijn bedoeling bij het schrijven van deze bladzijden is zelfs niet om jongeren aan te trekken tot het godgewijde leven – en het is nochtans mijn grote verlangen dat anderen ook de echte rijkdom mogen ontdekken van een leven in armoede, de vreugdevolle vrijheid van een leven in gehoorzaamheid en de grenzeloze vruchtbaarheid van een leven in zuiverheid.

Mijn diepste bedoeling hier is dat God geprezen mag worden en Jezus erkend als de ware bron

van zelfontplooiing, de Weg bij uitstek die leidt tot een volkomen, volmaakte vreugde. Ik schrijf niet om iemand te overtuigen; ik schrijf slechts om te getuigen van een geluk dat ik niet voor mezelf kan houden en waarvan ik heel diep verlang dat ook anderen de vreugde van deze tocht in navolging van de arme, zuivere en gehoorzame Christus zouden ontdekken.

Verwacht hier geen traktaat over het godgewijde leven als zodanig, noch een dogmatische of literaire uiteenzetting over het religieuze leven. Wat ik schrijf is het resultaat van jarenlang werken met religieuzen, onder wie de novicen van de Sociëteit van Jezus. Ik heb geprobeerd hen te vormen tot deze echte vreugde van een godgewijd leven in navolging van Jezus, van wie zij de gelukkige gezellen wilden zijn. Het is ook het resultaat van jarenlange begeleiding en vorming van godgewijden, vooral tijdens retraites. En hier moet ik tot mijn spijt zeggen dat het begeleiden van aan God toegewijde personen soms oorzaak van een diepe teleurstelling was. Want ik heb menigmaal gevoeld dat mensen die bij aanvang zeker edelmoedig waren, hun leven verspild hadden en door hun manier om de armoede, de zuiverheid en de gehoorzaamheid te beleven, verbitterde, harde, egoïstische en autoritaire mensen geworden waren. Soms overviel me de bekoring tot mezelf

te zeggen: 'Als dit het resultaat is van een religieus leven, wil ik jongeren niet langer aanmoedigen om zich te engageren in de navolging van Christus'.

Maar ik voel dat de beste manier om aan deze bekoring te weerstaan het schrijven van deze bladzijden is. Ze zijn de vrucht van mijn eigen ervaring en meditatie bij de Schriftlezingen, veel meer dan aan studie van de officiële kerkelijke documenten en de teksten van de Sociëteit van Jezus. Toch zal ik ook daaruit af en toe enkele betekenisvolle passages aanhalen.